

Espoon kaupungin kirjaamo
PL 1
02070 Espoon kaupunki
kirjaamo@espoo.fi

ASIA: Metsähallituksen lausunto Laajalahden lintuvesi -nimisen Natura-alueen (FI0100028, SAC/SPA) hankekohtaisista Natura-arvioinnista sekä hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnista

VIITE: *Espoon kaupungin lausuntopyyntö 2.2.2021 (asianumero 917/11.01.02/2021).*

Hankkeen perustiedot

Espoon kaupunki pyytää Metsähallitukselta luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista lausuntoa Natura-arvioinneista, jotka koskevat kolmen asemakaavan vaikutusta Laajalahden lintuvesi -nimiseen Natura-alueeseen (FI0100028) sekä hankkeiden yhteisvaikutuksia. Laajalahden lintuvesi Natura-alue kuuluu verkostoon sekä luontodirektiivin että lintudirektiivin mukaisena SPA-alueena.

Arvioitavat hankkeet ovat:

- 1) Maarintie 6 (Oikeustalon rakentaminen). Tontilla sijaitsee Open Innovation House -rakennus (OIH). Hankekokonaisuuteen kuuluu lisäksi OIH-rakennukseen toteutettava lisäsiipi sekä pysäköintialueen laajentaminen. Alueelle haetaan asemakaavan muutosta.
- 2) Maarinkulman (Maarinaukion asemakaavan kortteli 1019) vaiheittainen asemakaavan muutos. Toimisto- ja opetusrakennusten kortteli on tarkoitus muuttaa osin asuinrakentamiseen. Suunnitellut rakennukset ovat 8- tai 12-kerroksisia. Kaavaehdotus (alue VK2002) ollut nähtävillä 26.10–24.11.2020
- 3) Maarinrannan asemakaavan muutos ja Aalto Worksin korttelialueen (10018) täydennysrakentamisen. Alueelta puretaan osa vanhoista rakennuksista ja ne korvataan uudisrakennuksilla. Asemakaavan (alue 220902) muuttamisen OAS on ollut nähtävillä 6.4–8.5.2020.

Asemakaavakohtaiset Natura-arvioinnit ja yhteisvaikutusten arvioinnin on laatinut Sitowise Oy (Lauri Erävuori, Juha Kiiski, Aappo Luukkonen). Arvioinneissa tarkastellaan alueen Natura-luontotyyppejä ja linnustoa.

Suunniteltujen asemakaavojen tärkeimpiä vaikutustekijöitä ovat tehtyjen arviointien mukaan rakentamisesta aiheutuva melu, hulevesien vaikutukset Natura-alueen tilaan sekä Maarinkulman korkeiden rakennusten

aiheuttamat törmäysriskit linnustolle. Maarinkulman 12-kerroksisten rakennusten aiheuttamia törmäysriskejä ei arvioinnissa pystytä sulkemaan täysin pois. Ehkäisykeinona esitetään rakennusten madaltamista siten, että ne vastaavat ympäröivää rakennuskantaa. Muita arvioinneissa esitettyjä keinoja vaikutusten ehkäisemiseen ovat melua tuottavien rakennustöiden ohjaamista 1.4.–30.9. välisen ajanjakson ulkopuolelle sekä riittävää hulevesien käsittelyä.

Metsähallitus lausunnonantajana

Luonnonsuojelulain 65 § mukaan viranomaisen on pyydettävä Natura-arvioinnista lausunto alueelliselta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta sekä taholta, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Laajalahden Natura-alueen pinta-ala on 192 hehtaaria ja se on osaa reuna-alueista lukuun ottamatta kokonaan Metsähallituksen hallinnassa (liite 1). Alue on perustettu luonnonsuojelualueeksi vuonna 1989 (asetus 974/1989). Laajalahden luonnonsuojelualueella hoidetaan laiduntamalla kahdella erillisellä laidunalueella. Eteläinen laidunalue, nk. Maarin hoitoniitty, sijaitsee Natura-alueen eteläosissa lähellä Maarintie 6 (Oikeustalo) ja Maarinkulman kaava-alueita.

Maarin hoitoniitty kärsi vuonna 2019 hulevesien aiheuttamasta vettymisestä, joka aiheutti myös mm. puiden kaatumista Natura-alueen länsiosissa. Vettyminen oli seurausta toisaalta tukkeutuneiden hulevesiputkien avaamisesta, Natura-alueelle johdetun hulevesimäärän lisääntymisestä sekä hulevesijärjestelmien alimitoituksesta voimakkaiden sateiden vuoksi.

Metsähallitus maanhaltijana ja luonnonsuojelualueiden hoitajana toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Metsähallitus katsoo, että **arvioinnit on toteutettu asianmukaisella tavalla ja siinä on tunnistettu hankkeiden keskeiset vaikutukset ja vaikutusmekanismit**. Arvioinneissa on tarkastettu tietolomakkeessa mainittuihin suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lintudirektiivin lajeihin. Arviointi on tehty luonnonsuojelulain 65 § mukaisesti ja sen perusteella voidaan vetää johtopäätöksiä vaikutusten merkittävydestä.

Metsähallitus esittää seuraavassa omat näkemyksensä yksittäisten hankkeiden vaikutuksista ja niiden yhteisvaikutuksista Laajalahden Natura-alueeseen

Maarintie 6 (Oikeustalo)

Kaava-alue sijoittuu Natura-alueen eteläpuolelle samalle kiinteistölle nykyisen OIH-rakennuksen kanssa. Suunniteltu oikeustalo ja pysäköintialueen laajennus laajentavat rakennettua alaa lähemmäs Natura-aluetta ja kaventavat edelleen Natura-alueen jo nykyisin kapeaa suojavyöhykettä.

Rakennusalueet sijoittuvat Natura-alueen ulkopuolelle. Alueelle on laadittu erillinen hulevesisuunnitelma, jossa arvioidaan alueelta syntyvien ja Laajalahteen johdettavien hulevesien määrä. Suunnitelmassa uuden rakennuksen pohjoispuolelle toteutetaan hulevesiallas, jossa alueen hulevedet käsitellään ennen niiden ohjaamista Natura-alueelle. Lisäksi hulevesiviemäriin asennetaan öljynerottimet. Hankealueen sijainnin ja esitettyjen hulevesien käsittelyratkaisuiden vuoksi rakentamisella ei katsota olevan merkittävää vaikutusta

Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin. **Metsähallitus yhtyy tähän johtopäätökseen olettaen, että em. toimet toteutetaan ja että toteutettava hulevesijärjestelmä mitoitetaan kattamaan myös sadannan ääriolosuhteet.** Metsähallitus katsoo, että määräys hulevesien käsittelystä sekä happamien sulfaattimaiden huomioimista rakentamisessa tulee sisällyttää myös päivitettävään asemakaavaan. Myös laidunkäytössä olevat alueet on huomioitava siten että niiden käyttö ei vaaranna esimerkiksi vettymisen tai veden laadun takia.

Hankkeen arvioidaan vaikuttavan Laajalahden linnustoon rakentamisesta aiheutuvan melun sekä lintujen törmäysriskien kautta. Lintujen pesimä- ja levähdysrauhan turvaamiseksi voimakkaan melun tuottaminen on alueella kielletty 1.4.–30.9. välisenä aikana, mikä vähentää linnustoon kohdistuvaa häirintää. Suunniteltu oikeustalo vastaa korkeudeltaan ympäröivää rakennuskantaa eikä se nouse merkittävästi metsärakenteen yläpuolella. Rakennuksen linnustolle aiheuttamia törmäysriskejä ei Natura-arvioinnissa tästä syystä pidetä merkittävinä. **Metsähallitus pitää arvioinnin johtopäätöstä meluvaikutusten ja törmäysriskien osalta oikeansuuntaisena** ja arviointia törmäysriskien ja häiriötekijöiden osalta asianmukaisesti tehtynä. Voimakkaan melun rajoittaminen lintujen kannalta tärkeimmän lisääntymis- ja muutonaikaisen levähdyskauden ulkopuolelle on tärkeää erityisesti Natura-alueen eteläosissa pesivien tai levähtävien lajien kannalta.

Natura-arvioinnissa ei ole erikseen huomioitu pysäköintialueen laajentamista Natura-alueen suuntaan. Natura-alueen suojavyöhyke on Laajalahden eteläosassa jo nykyisin kapea, eikä sitä Metsähallituksen näkemyksen mukaan pysty kaventamaan vaikuttamatta erityisesti Natura-alueen eteläosien ranta-alueiden linnustoon. Tästä syystä Metsähallitus katsoo, että **Oikeustalon pysäköintialueen laajentamiseen tulee hakea vaihtoehtoinen ratkaisu kauempaa Natura-alueesta.** Metsähallitus katsoo, että Natura-alueen ja rakennettavien alueiden välissä tulee säilyttää riittävä suojapuusto lintujen pesimärauhan turvaamiseksi mutta myös oikeustalon linnuille aiheuttamien törmäysriskien ehkäisemiseksi.

Maarinkulma

Hanke sijoittuu kaupunkiympäristöön, jota rajaavat olemassa olevat tiet. Kaava-alue sijoittuu lähimmillään noin 200 metrin päähän Natura-alueesta. Arvioinnissa hankkeen rakentamisen aikaisilla, käsittelemättömillä hulevesillä voi olla kielteisiä vaikutuksia erityisesti Laajat matalat lahdet -luontotyyppiin, mikäli niitä ei käsitellä asianmukaisesti. Mikäli rakentamisaikaiset hulevedet käsitellään riittävällä mitoituksella varustetulla viivytyksellä, ei rakentamisaikaisia kielteisiä vaikutuksia synny.

Metsähallitus on samaa mieltä arvioinnin johtopäätöksestä, ettei Maarinkulman alueen toteuttaminen heikennä luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien tilaa Natura-alueella **edellyttäen, että hulevesien käsittelyyn ja hallintaan esitetyt toimenpiteet toteutetaan.** Erityisesti rakentamisen aikaisten hulevesiin tulee Metsähallituksen näkemyksen kiinnittää huomiota, jotta voidaan varmistua, etteivät hulevedet vaikuta vesiluonnon tilaan tai aiheuta

Kaava-alueen sijainti kaupunkirakenteen keskellä vähentää myös kaavan toteutuksesta lintudirektiivin lajeihin aiheutuvia vaikutuksia. Natura-arvioinnissa nostetaan lintujen osalta esiin hankkeen rakentamisesta aiheutuva melu sekä uusien rakennusten linnustolle aiheuttamat törmäysriskit. Linnuston kannalta merkittävät alueet, mm. Maarin eteläinen hoitoniitty, sijoittuu lähimmillään 300 m etäisyydelle kaava-

alueesta, minkä vuoksi erityisesti paalutukselle ym. impulssimaisella melulla voi olla karkottava vaikutus alueella pesivään tai levähtävään linnustoon. Metsähallituksen näkemyksen mukaan myös Maarinkulman alueen toteutuksessa tulisi varovaisuusperiaatteen vuoksi rajoittaa voimasta melua aiheuttavaa toimintaa 1.4.–30.9. välisenä aikana nykyisen asemakaavan korttelialueiden KT-1 ja KTO2 tapaan.

Suunnitteluista rakennuksista Maarinkulman alueelle suunnitellut, 12-kerroksiset rakennukset poikkeavat korkeudeltaan Maarin alueen muusta rakennuskannasta, minkä vuoksi ne voivat Natura-arvioinnin mukaan aiheuttaa törmäysriskin Natura-alueen linnustolle. Lintujen lentokäyttäytymisestä ja lentoreiteistä ei ole olemassa seurantatietoa, minkä vuoksi törmäysriskejä ei arvioinnissa pystytä ehdottomasti sulkemaan pois. **Metsähallitus katsoo, että korkeiden rakennusten toteutuksessa tulee lähtökohtaisesti välttää sileitä lasipintoja, joiden tiedetään lisäävän lintujen alttiita törmäyksille.** Lisäksi rakennusten törmäysriskejä tulisi seurata, jotta mahdollisiin vaikutuksiin pystytään puuttumaan ajoissa. Mikäli merkittävien törmäysriskien todennäköisyyttä ei ole mahdollista suunnittelulla sulkemaan pois, tulee alueelle suunniteltujen 12-kerroksisia rakennuksia madaltaa vastaamaan paremmin alueen muuta rakennuskantaa.

Maarinrannan asemakaavan muutos (Aalto Works)

Kaavahanke pitää sisältää Maarinrannan Aalto Worksin korttelialueen täydennysrakentamisen. Kaava-alue sijoittuu rakennettuun kaupunkiympäristöön, jota ympäröi nykyinen tieverkosto. **Metsähallitus yhtyy Natura-arvioinnin johtopäätökseen,** ettei esitetty hanke heikennä Natura-alueen suojeluperusteena olevia luontotyyppisiä tai lintudirektiivin lajeja, edellyttäen, että hankkeen toteuttamisessa toteutetaan Natura-arvioinnissa esiin tuodut toimenpiteet liittyen hulevesien käsittelyyn, rakentamisesta syntyvän melun hallintaan sekä lasipintojen käyttöön liittyen.

Hankkeiden yhteisvaikutukset

Maankäyttö on Laajalahden Natura-alueen ympäristössä tiivistynyt merkittävästi 2000-luvun aikana. Vuoden 2016 jälkeen merkittävimmät maanpeitemuutokset ovat aiheutuneet Raide-Jokerin ja Kehä I parantamisen työmaista, joiden seurauksena metsä- ja pensaikkoalueet ovat Natura-alueen länsipuolella osilla vähentyneet. Myös Otaniemen alueella on tapahtunut vuoden 2016 jälkeen kaupunkirakenteen tiivistymistä, johon myös arvioitavat asemakaavahankkeet liittyvät. Ihmistoiminnan lisääntymisen vaikutuksia Natura-alueeseen ovat mm. melun lisääntyminen, Natura-aluetta reunustavan suojavyöhykkeen supistuminen, rakennettujen alueiden hulevedet sekä virkistyskäytön lisääntyminen. Yhteisvaikutukset arvioidaan toistaiseksi vähäisiksi eikä merkittävää heikentymistä arvioinnin mukaan aiheudu. Arvioinnissa tuodaan kuitenkin esiin vaikutusten välillinen luonne ja niiden mahdollinen ilmentyminen vasta pitkällä aikavälillä.

Metsähallitus katsoo, että yhteisvaikutusten arvioinnissa on tuotu asianmukaisesti esiin alueidenkäyttöön liittyvät vaikutustekijät Laajalahden Natura-alueen ympäristössä sekä niiden arviointiin liittyvät ongelmakohdat. **Metsähallitus yhtyy arvioinnin johtopäätöksen, ettei edellä esitetyistä hankkeista todennäköisesti aiheudu merkittäviä yhteisvaikutuksia Laajalahden Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppisiin tai lajeihin.** Metsähallitus haluaa kuitenkin tuoda esiin, että ihmistoiminnan yleinen lisääntyminen ja siitä aiheutuvat vaikutukset (mm. melu, virkistyskäytöstä aiheutuva häirintä) voivat pitkällä aikavälillä heikentää Natura-alueen luontotyyppien ja linnuston tilaa.

Metsähallitus korostaa suojavyöhykkeen merkitystä Laajalahden Natura-alueen linnuston kannalta. Metsäinen suojavyöhyke ihmistoiminnasta aiheutuvien häiriötekijöiden kulkeutumista Natura-alueella. Natura-alueita ympäröivä suojavyöhyke on jo nykyisin monin paikoin hyvin kapea. Erityisesti Laajalahden eteläosissa alueen linnustollisesti arvokkaat hoitoniityt rajautuvat lähelle tiiviin rakentamisen alueita, mikä tekee niistä alttiita mm. virkistyskäytöstä aiheutuvalle häiriötekijöille.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan, että **Natura-alueita ympäröiville viheralueille ei tule ohjata lisärakentamista.** Lisäksi erityisesti alueilla, joissa rakennetut alueet sijoittuvat käytännössä kiinni Natura-alueeseen, on syytä tulevaisuudessa harkita aitojen ja muiden kulkuesteiden toteuttamista suojelualueen herkimpiin kohtiin reunaan. Tällä voitaisiin ehkäistä mutta myös mm. kotieläinten ja vieraspetojen kulkeutumista taajama-alueilta suojelualueelle. Kaupunkirakenteen tiivistyminen ja virkistyskäytön lisääntyminen voivat osaltaan lisätä tarvetta virkistyskäytön ohjaamiseen myös Laajalahden luonnonsuojelu- ja Natura-alueella. Natura-alueen ympäristön maanrakentamisessa tulee lisäksi ottaa huomioon, etteivät **toteuttavat hulevesialtaat ja piha-alueet mahdollista vieraslajien leviämistä suojelualueen puolelle.**

Kehä I parantamisen ja Raide-Jokerin toteuttamisen vaikutuksia Laajalahden Natura-alueen linnustoon seurataan Uudenmaan ELY-keskuksen hyväksymän seurantaohjelman mukaisesti. Seuranta käsittää rakentamisajan ja kaksi vuotta sen jälkeen. Metsähallitus katsoo, että syntyvää linnustotietoa voidaan hyödyntää myös arvioitavana olevien hankkeiden seurannassa ja tarvittaessa laajentaa sekä jatkaa niitä kattamaan vähintään rakennusajan. Linnustovaikutusten lisäksi Metsähallitus katsoo lisäksi, että **hulevesien vaikutusta Natura-alueen rantametsiin ja laidunalueiden tilaan tulee seurata (määrä ja laatu)** maastossa ja tarvittaessa näytteillä vuosittain tehtävillä tarkastuksilla alueella aikaisemmin havaittujen vettymisongelmien seuraamiseksi.

Lausunnon tekemiseen ovat osallistuneet Metsähallituksen asiantuntijat erikoissuunnittelija Asko Ijäs, suojelubiologi Erkki Virolainen, sekä suunnittelijat Helen Lunden ja Päivi Leikas.

Hämeenlinnassa 14.4.2021

Annukka Rasinmäki, vs. aluepäällikkö
Metsähallitus, Rannikon luontopalvelut

JAKELU: Espoon kaupunki (kirjaamo@espoo.fi)
Uudenmaan ely-keskus (kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi)

LIITTEET: Metsähallituksen hallinnassa olevat alueet

Liite 1. Metsähallituksen julkisten hallintopalvelujen taseessa olevat alueet Laajalahden Natura-alueella. Natura-alue on kartassa viivoituksella.

